

Södras valbudskap Europaparlamentsvalet 2024



Uppnå klimatmålen genom ett aktivt skogsbruk



Innehåll

Europa går till val.....	3
EU-politiken	5
Skogen behöver brukas och skötas.....	6
Skogens produkter viktiga i den gröna omställningen.....	7
Har vi rätt fokus i klimatpolitiken?.....	8
Tio uppmaningar till våra Europaparlamentariker.....	8

Europa går till val

Den 6-9 juni är det val till Europaparlamentet i EU. Då avgörs inte bara sammansättningen av parlamentet, där Sverige har 21 ledamöter, utan indirekt även i vilken riktning EU-kommissionen ska arbeta.



Beslutsgången inom EU är inte alltid enkel att följa. Men i stort gäller att EU-kommissionen, som väljs av medlemsstaterna och EU-parlamentet, lägger fram lagförslag. Därefter ska Rådet (som består av representanter för medlemsstaternas regeringar) och EU-parlamentet (de folkvalda) ta ställning till förslagen. Det är först när dessa tre institutioner är överens som besluten gäller.

Södra är aktiva i många processer som sker på EU-nivå. Vi bevakar såväl familjeskogsbrukets intressen som frågor som är viktiga för våra industrier och affärer. Som väljare är man såklart inte enbart skogsägare, men för dig med särskilt intresse för frågor som rör äganderätt, brukanderätt, skogens klimatnytta och hållbar utveckling ger det här dokumentet en inblick i frågor som är viktiga i EU-valet.

Inom Södra lever vi nära demokratin. Vi praktiserar den i vår förening, som består av över 50 000 skogsägare, med 500 förtroendevalda uppdelade på 36 skogsbruksområden. Vi gör det genom delaktighet i dialogprocesser, i statliga utredningar, genom samverkan med olika aktörer och i möten med politiker. Var helst beslut fattas om skogen och skogsbruket finns vi med, oavsett om det sker lokalt, regionalt, nationellt eller på EU-nivå.

Demokratin kan aldrig tas för given, utan måste alltid vårdas. Ju fler som röstar, desto starkare blir vår demokrati.

Så ta den möjligheten i valet 2024!

Stora utmaningar och möjligheter ligger framför oss

De stora omvärldstrenderna gör sig påmind nästan dagligen i mediernas rapportering. Det handlar om den globala uppvärmningens konsekvenser, ökat fokus på biologisk mångfald, miljö- och klimatregleringar, demografiska förändringar och urbanisering, digitalisering med genombrott inom AI, energikris och oro på finansiella marknader, krig, sanktioner och handelshinder.

Behovet av att EU fortsätter att utvecklas till en lösningsorienterad och konstruktiv kraft för att lösa de stora samhällsfrågorna har vuxit sig allt starkare.

Vi ser även en ökad medvetenhet och intresse för hållbarhetsfrågor ur ett marknadsperspektiv och utifrån politiska initiativ och processer. Detta är drivet av klimatförändringar, samhällsdebatt och en förändrad opinion. Parallellt mobiliseras klimataktivism i utomparlamentariska rörelser.

För skogsägaren i Sverige innebär det en förändring på många sätt. En förändrad världshandel kan leda till ökad efterfrågan på skogsråvara i Europa, samtidigt som regulatoriska förändringar kan leda till begränsad produktion. Parallellt pågår rörelser både på marknaden och i politiken mot att skogsägare ska få betalt för olika slags ekosystemtjänster. Behovet av energi kan också leda till förändrad markanvändning genom ökade intrång i form av vägar och kraftnät, men också i form av vind- och solcellsanläggningar. Att vara skogsägare i morgon innebär såväl fler krav och begränsningar som fler möjligheter att öka lönsamheten på skogsgården.

Södra har en god position att utgå ifrån i de förändringar som sker i omvärlden. Majoriteten av Södras medlemmar är certifierade och avsätter i genomsnitt mellan 8-10 procent av sin skogsmark för naturvårdsändamål.

Vi har en lång historia av att utveckla skoglig skötsel, rådgivning och utbildningar. Det ger oss också goda förutsättningar till omställningar och förändringar, vilket är en stark konkurrensfördel när nya krav från politiken och på marknaden ska mötas.

Vi utvecklar hållbart brukande

Skogen har många värden. Den bidrar till landets ekonomi, en levande landsbygd och är samtidigt en plats för tusentals land- och vattenlevande arter. Skogen är fåglars hem och en plats för både arbete och vila. Den brukade skogen har dessutom en central roll i omställningen till ett hållbart samhälle.

Den kontinuerliga tillväxten i skogslandskapet bidrar till ett ökat upptag av koldioxid och skogsråvaran är ett förnybart alternativ till fossila material och produkter. Vi utvecklar ständigt naturvården och den skogliga skötseln för att skapa förutsättningar för både tillväxt och en rik biologisk mångfald. Vissa områden i Södras medlemmars skogar gynnas av en fri utveckling, medan andra kräver en omsorgstagande skötsel och aktiva åtgärder för att bevara och utveckla naturvärden.

Vi ser inte skogsskötsel och miljö som varandras motsatser – utan varandras förutsättningar. Våra skogar är viktiga för ekosystemen och för klimatet, men också för jobben, tillväxten, hälsan och välfärden. Endast genom en fungerande och växande samhällsekonomi har vi möjligheter att ta ansvar och hitta lösningar. Den förnybara skogsråvaran innebär fantastiska möjligheter för nya innovationer. I Södras strävan efter hållbarhet ska vi göra mer av mindre och möjliggöra cirkulär användning längs hela värdekedjan för våra produkter. För oss är det viktigt att lyfta fram helheten och balansera mänsklig kultur och naturens villkor, såsom i de globala hållbarhetsmålen. De miljömässiga och klimatmässiga målen hänger samman med den sociala och ekonomiska dimensionen. Man ska inte bara kunna leva av skogen, utan även i skogen, enkelt uttryckt.

Vi lever med skogen

I det moderna samhället omger vi oss med skogliga produkter, från disktrasan i köket till papper i skolan, till förpackningar i matbutiken och inom e-handeln, till kläder och till produkter som är viktiga för människors hälsa och välmående. Hygienartiklar som bindor och tamponger ökar kvinnors frihet. Ytterligare ett exempel är medicinskt godkända ansiktsmasker, vars nytta inom vården är

oomtvistad. Skogen bidrar också till energi i olika former, till värme, el och biobränslen. Olja från biomaterial har potential att ersätta stora mängder fossila oljor, både inom kemiindustrin och transportsektorn.

I framtiden kommer vi att se en mängd nya produkter från skogen, som bildskärmar av papper, gröna kemikalier och nya typer av lättviktsmaterial.

Men allt börjar med och i våra hem.

När vi bygger hus i trä, och binder in kolet under lång tid, skapas förutsättningar för att ersätta ännu mer av det fossila i vår vardag. Genom att vi tar hand om alla delar av trädet uppstår en positiv klimateffekt. När vi tar hand om alla delar av trädet får vi både långlivade och kortlivade produkter.

Södra har räknat på vad som faktiskt händer när vi bygger ett åttavåningshus i trä för cirka 130 personer. I och med att vi bygger huset frigörs en stor mängd restprodukter och gallrade träd som vi tar hand om.

Samtliga hushåll i åttavåningshuset får följande av restprodukterna:

- En årlig användning av papper i 25 år.
- 30 års användning av textilier.
- Nio års uppvärmning med fjärrvärme.
- Sex års förbrukning av hushållsel.
- 230 mils bilkörning på biodrivmedel.

Energien som går åt att ta fram alla produkter är fossilfri och ingår i beräkningen.

Det som ibland kallas kortlivade produkter handlar alltså om ett effektivt resursutnyttjande. I stället för att låta något gå till spillo, kommer det till nytta. Genom ny kunskap, forskning och innovationer kommer vi i framtiden kunna göra ännu mer av den skogliga råvaran och våra restprodukter.

Politiken avgör framtiden

För att vi ska kunna fortsätta investera för ett grönare och mer klimatvänligt samhälle krävs rätt förutsättningar. Villkoren bestäms av Sveriges regering, riksdag och på EU-nivå. EU-lag står alltid över svensk lagstiftning. Vi har därför samlat ett urval av frågor som vi anser särskilt viktiga för politiken att lösa.



EU-politiken

Skogspolitiken behöver utvecklas

Den senaste mandatperiod i EU kan liknas vid en flodvåg av nya lagförslag och inte bara vad gäller skogen. Fler lagstiftningsakter har antagits än tidigare och det har märkts ett betydligt snabbare tempo i lagstiftningsprocessen.

För att kunna hålla det höga tempot har användandet av delegerade akter ökat, vilket har gjort att EU-kommissionen och dess utvalda expertgrupper fått ett större inflytande. Nya begrepp eller termer som saknar en tydlig definition har introducerats vilket skapar stor osäkerhet om vad som egentligen beslutats. Södra efterlyser en större öppenhet i lagstiftningsprocesserna där olika intressenters deltagande ses som en förutsättning för att EU ska fungera som en välmående demokrati.

Intentionerna med EU-kommissionens lagförslag är goda och Södra ställer sig bakom många av de mål som ska uppnås, men genom förhandlingarnas gång tenderar lagförslag fyllas på med detaljregleringar som riskerar få motsatta effekter och förhindra utvecklingen av nya innovationer.



Behov av konsekvensanalyser

Tydliga konsekvensanalyser behöver tas fram i samband med att nya lagförslag presenteras och som inkluderar alla samhällsliga intressen: jobb, ekonomi, industri, levande landsbygd och substitutionseffekter.

EU-politiken skulle behöva se skogen ur ett mer holistiskt perspektiv och sätta bioekonomin högre på agendan. Skogen kan bidra på många plan, inte enbart som en kolsänka. Förnybar råvara från våra medlemmars skogar blir till trävaror, byggsystem, pappers- och dissolvingmassa, energi och så vidare samtidigt som skogsägare jobbar med åtgärder för biologisk mångfald och den växande skogen binder in kol. Södra förfinar skogens produkter och upptäcker samtidigt nya användningsområden för den förnybara råvaran som kan ersätta fossilbaserade produkter.



Europeiska gröna given

De antagna lagförslagen den senaste mandatperioden har präglats av EU-kommissionens stora gröna tillväxtstrategi, den europeiska gröna given, innehållandes lagstiftningspaket inom ett antal olika områden. Däribland ingår skärpning av EU:s klimatmål, en strategi för bevarande och återställande av ekosystem och biologisk mångfald samt en handlingsplan för cirkulärekonomi. I och med den nya klimatlagen som antagits innebär det att all lagstiftning ska sträva mot att uppfylla målet om minskade utsläpp.

Ny roll för EU:s skogar

Under mandatperioden har EU-kommissionen även presenterat en ny skogsstrategi. Sedan tidigare har det funnits ett fåtal EU-lagstiftningar med inflytande över skogsbruket. Enligt EU:s fördrag finns ingen delad kompetens för skogsfrågorna. Men i och med att den nuvarande mandatperioden har haft ett så starkt klimat- och miljöfokus har det börjat ställas fler krav på skogen.

Inriktningen har varit att skogen i högre grad ska stå kvar och fungera som en kolsänka för att nå klimatmålen, samtidigt som den ska bidra till den biologiska mångfalden. Om skogen ska brukas ska det helst vara med hyggesfria metoder och sedan omvandlas till långlivade produkter. Skogsägaren ska ersättas genom privata eller offentliga stödsystem, exempelvis genom kolkrediter. Inbyggt i flera av de nya lagförslagen finns krav om övervakning, kontroll och styrning för att uppnå satta mål.

EU:s handlingsplan för en cirkulär ekonomi

En av de främsta byggstenarna i EU:s gröna giv är handlingsplanen för cirkulär ekonomi Europas nya agenda för hållbar tillväxt. Fokus är på att material ska återanvändas och återvinnas och inte bli avfall, och om avfall uppstår så ska avfallet bli en resurs för någon annan. Handlingsplanen riktar in sig på sektorer som använder mycket resurser, vilket innebär att en rad olika lagstiftningsförslag föreslås kring hållbara produkter. Det handlar om lagförslag för att öka produkters hållbarhet genom miljöprestandakrav, om att rensa bland miljömärkningar och att ge konsumenterna mer makt att välja rätt.

En prioriterad produktgrupp är textilier och i EU:s textilstrategi finns mål om ökad livslängd på textilier, att textilier ska vara återvinningsbara och tillverkas av återvunnen fiber samt att de inte ska innehålla farliga ämnen och att tillverkare ska ta ansvar för textilier i värdekedjan.

Skogen behöver brukas och skötas

Med EU:s gröna giv adresserar politiken vår tids största miljöutmaningar: Klimatförändringen och den globala förlusten av den biologiska mångfalden.

Vi stödjer EU:s ambition att vi behöver intensifiera vårt arbete för att motverka klimatförändringen och den globala förlusten av den biologiska mångfalden. När Södra uppdaterade sin strategi 2022 var särskilda fokusområden Klimatneutralitet, Klimatanpassade skogar samt Biologisk mångfald.

Sverige täcks till 70 procent av skog, varav hälften ägs av fler än 300 000 olika skogsägare. Skogen har stor betydelse för samhället inte bara genom att leverera råvara till en cirkulär bioekonomi och andra livsnödvändiga ekosystemtjänster, utan även för landets ekonomi och för möjligheterna till en levande landsbygd.

Södra delar målsättningarna i de många initiativ som EU presenterar och som påverkar skogen. Däremot riskerar en politik med detaljstyrning och enhetliga regler och ambitioner i hela unionen att bli kontraproduktiv när både skogen och skogsägandet skiljer sig så kraftigt åt i olika delar av Europa. Medan den senaste mandatperioden har präglats av regler med hög detaljeringsgrad bör vi nu sträva efter att åter luta oss mot den grundläggande subsidiaritetsprincipen. Subsidiariteten, som handlar

om att beslut ska fattas på mest ändamålsenliga och effektiva nivå, är en grundläggande princip inom EU och bör respekteras i högre utsträckning i den framtida utformningen av miljö- och klimatpolitiken.

En lösning fungerar sällan väl när både naturgivna förutsättningar, ägarstruktur och skogsskötselsystem skiljer sig åt mellan olika delar av unionen. För att möjliggöra den variation som krävs i skogen behöver politiken både vara balanserad och medge möjlighet till lokala anpassningar.

Det är en utmaning att på samma gång skapa flexibilitet och likvärdig hantering för god konkurrens. Exempelvis behöver rapportering om naturvärden och skyddad natur liksom val av referensnivåer för önskat läge vara lika om jämförelser och utvärdering ska vara möjligt.

För att skogsägarna ska kunna leverera ännu mer för att stärka klimat- och miljöarbetet behövs det både incitament och modeller för ersättning. När det lönar sig att möta samhällets förväntningar kommer också resultatet att bli så mycket bättre.



Skogens produkter viktiga i den gröna omställningen

Förnybar råvara från familjeskogsbrukens skogar blir till trävaror, byggsystem, pappers- och dissolvingmassa och mycket mer. Vi förfinar skogens produkter och upptäcker samtidigt nya användningsområden för den förnybara råvaran som kan ersätta fossilbaserade produkter.



En förnybar och cirkulär textilindustri

Dissolvingmassan är en kemisk massa som utgör råmaterial till textilindustrin för tillverkning av bland annat viskos och lyocell till textilier. Södras dissolvingmassa tillverkas huvudsakligen av björk, bok och asp vid massabruket i Mörrum. En process som genererar en efterfrågan på massa från lövträd.

Med fler lövträd i våra skogar får vi mer blandskogar, och på så sätt ökar vi mångfalden i skogen och skapar ytterligare en möjlig affär för skogsgården som genererar arbeten och välfärd utanför städerna.

Tack vare den kunskap och infrastruktur som Södra har byggt upp kring dissolvingmassan har återvinning av blandtextilier varit möjlig och vi får en OnceMore® massa som består av vedmassa och återvunnen bomull, vilket är en lösning som bidrar till nya affärer för Södra och en ökad cirkularitet för textilindustrin.

Fossilfri energi och kemikalier är framtiden

Framtidens energi måste komma från fossilfria källor för att kunna ställa om till noll nettoutsläpp av växthusgaser år 2045. Södra är eniga med forskning och elkraftindustrin att den trend som vi ser idag kommer att fortsätta och vara drivande för utvecklingen inom energi i Sverige och på global nivå. Södra kan öka lönsamheten, öka konkurrenskraften och bidra med jobb samtidigt som fossil energianvändning fasas ut. Framtidens behov kring klimat och energi skapar både möjligheter och utmaningar inom energifrågan.

Det handlar bland annat om ökad elektrifiering, vätgas och koldioxidinfångning. Klart är att skogsnäringen har stor potential att bidra till klimatomställningen med skogen som förnybar råvara.

Den gröna omställningen inom kemikalieindustrin har gått långsammare än i andra branscher. Vi är bara i början av att se nya affärsmöjligheter inom många värdekedjor. Exempel på vårt bidrag i dag är produktion av biometanol, uttag av tallolja och tillverkning av terpentin. Södra är också med i flera samarbeten för att ta tillvara de stora mängder lignin som är en biprodukt i massatillverkningen. I övrigt prioriterar vi minskning av Södras egna insatskemikalier, delvis för att kunna bli fossilfria men framför allt för resurseffektivitet och försörjningstrygghet.

Klimatsmart att bygga i trä

I dag står byggsektorn för en femtedel av Sveriges totala utsläpp av växthusgaser. Förutom att trä är förnybart fungerar träet i en byggnad även som kolsänka.

Södra vill göra det enkelt och attraktivt att bygga i trä, tillsammans med marknadsaktörer, myndigheter och lärosäten. Vi har etablerat produktion av korslimmat trä (KL-trä) som, tack vare träets egenskaper och synergier inom Södra, kan reducera klimatavtrycket med upp till 80 procent.

Trä är naturligt, tryggt och enkelt att både bo och bygga i. En byggnad i trä binder koldioxid under hela sin livslängd och ett flervåningshus i trä har ungefär halva klimatpåverkan från byggprocessen jämfört med ett motsvarande hus i betongstomme. Ju mer skogens råvara används, desto större klimatnytta får vi. Växande träd binder massor av koldioxid, men även när råvaran förädlas fortsätter samma mängd koldioxid att lagras under hela produktens livslängd. Med skogens hjälp ersätts fossila material nu i allt fler sammanhang och hindrar därmed koldioxiden från att öka den globala uppvärmningen.

Har vi rätt fokus i klimatarbetet?

Skogen är en viktig del i kolbindningen men den är även ett osäkert kollager som kan förstöras genom storm, brand eller insektsangrepp vilket vi har erfarenhet av inte minst i Götaland. Det är därför en riskfylld klimatstrategi att låta skogen stå för att möjliggöra fortsatt användning av fossila resurser i stället för att använda skogsråvaran och minska vårt fossilberoende.

Klimatförändringen med högre temperaturer och mer extremväder kommer att öka riskerna ytterligare med att spara i gammal skog vilket vi nu ser i Centraleuropa där skogsdöden är omfattande.

Svenska skogens volym har ökat från 1,7 miljarder till 3,6 miljarder skogskubikmeter under 100 år. Detta motsvarar ett koldioxidupptag på 2,5 miljarder ton. Den mängd koldioxid svenska skogar bundit in på 100 år släpps globalt ut på 25 dagar varje år. Lösningen i klimatomställningen handlar med andra ord om att minska de fossila utsläppen, inte i att begränsa skogsbruket.

Södra anser att det viktigaste nu är att snabbt fasa ut vårt fossilberoende och där spelar skogen och skogsbruket en viktig roll. Genom att producera produkter, material och energi av förnybar råvara kan vi ersätta fossilbaserat.

Den globala materialanvändningen förväntas dubblas till år 2050. När den siffran möter internationella handlingsplaner för ökad hållbarhet står en sak klar: Efterfrågan på förnybara och återvunna råvaror kommer att bli bra mycket större än idag.

Södra anser att EU behöver en ny inriktning för att skogen och de skogliga produkterna ska kunna bidra ännu bättre i den gröna omställningen.



Därför har vi tio uppmaningar till våra europapolitiker:

- Värna skogsägarnas avgörande bidrag i den gröna omställningen och utgå från deras drivkrafter. Det är helt centralt att skogsägarna fortsätter vilja sköta skogen och utveckla skogsbruksmetoder för både produktion av råvara och utveckling av naturvärden.
- Uppmuntra en variation av skogsbruksmetoder. Det är positivt med variationen i sig, det innebär riskspridning och det ger möjlighet till anpassning till lokala förutsättningar.
- Säkerställ likvärdig rapportering och hantering av referensnivåer inom EU när det gäller skydd av natur i de delar där det påverkar utvärdering och fördelning av åtaganden.
- Ställ krav på konsekvensanalyser och tydliga definitioner i lagstiftningsarbetet.
- Erkänn skogens klimatnytta inte bara genom kolsänka i stående skog utan även som leverantör av förnybar råvara.
- Satsa på klimatinsatser som går ut på att ersätta fossila material med biobaserade produkter.
- Verka för att skogsägare har möjlighet att få betalt för de nyttor som samhället vill se mer av och förväntar sig att skogen och skogsägarna ska leverera.
- Kombinera EU:s klimatmål med ökad flexibilitet och anpassning efter nationella förutsättningar.
- Bidra till en helhetssyn på skogspolitiken där klimat- och miljöperspektiven vägs mot social hållbarhet i form av jobb, ekonomi, industri och en levande landsbygd.
- Arbeta för politiska styrmedel och lagstiftning som gör att EU blir ledande i världen på att utveckla bioekonomin.